

Excursie naar de Riviera

Barlia longibracteata, foto C. Sipkes

Zo vertrokken dan de gelukkigen, de pioniers voor de eerste buitenlandse excursie der NNV op 6 April 's avonds om 6 uur uit Amsterdam. Met groot enthousiasme begonnen zij aan de lange zit naar Antibes. De volgende morgen vroeg arriveerden we in Parijs, waar we per bus vlot van het Gare du Nord naar het Gare de Lyon gebracht werden. Daar werd ontbeten en reeds om 8.15 uur ging het in één ruk door naar het Zuiden; door het Seinebekken, waar de bomen vol maretakken zaten, naar Lyon, verder via Valence en Avignon door de Rhône-vallei (met prachtige vergezichten aan beide zijden) naar Marseille, welke stad we tegen de avond bereikten, juist op tijd om te kunnen zien hoe zich langzamerhand steeds meer olijfbomen en cypressen in het landschap vertoonden. Om 0.15 uur stopten we tenslotte in Antibes en langs de schimmen van palmen wandelden we naar ons pension Pierre Loti in Juan les Pins.

De haven van Cannes, foto J. J. Bolland

Thourrette sur Loup, een „village perché”, foto C. Sipkes

De volgende morgen inspecteerden we, begroet door een heerlijke zon, de tuin van het pension, die voor allen een behoorlijke verrassing opleverde. Juist door het ontbreken van een degelijke tuinaanleg waren er verschillende interessante planten te zien.

Daarna reden we per bus naar Cannes, en op deze tocht maakten vele deelnemers voor het eerst kennis met de Côte d'Azur; een kennismaking welke meteen een openbaring was. Het inderdaad azuurblauwe water van de Middellandse Zee, de in lichte tinten gepleisterde huizen, de prachtige palmen, de sinaasappel- en citroenbomen, de parasoldennen en de reeds overal bloeiende kruidachtige planten en heesters, dit alles maakte een diepe indruk op ons.

Na een korte wandeling door Cannes vertrok het hele gezelschap per boot naar Ste Marguérite, één van de beide eilanden welke hier dicht onder de kust liggen. Ste Marguérite is een soort natuurmonument, waar we al direct vele botanische nieuwigheden voor ons vonden, terwijl er ook op zoölogisch gebied wel het een en ander te genieten viel (schorpioenen, een hazelworm, hagedissen, vogels en in zee bryozoënkolonies). Van de planten noem ik hier de volgende, allen gevonden op tertiaire kalk: *Cotyledon umbilicus* (= *Umbilicus sempervivum*), *Spartium junceum* en klimmend hierop *Smilax aspera*, *Pistacia lentiscus*, *Lavatera olbia*, *Inula vulgaris*, *Ferula communis*, *Asphodelus microcarpus*, *Arum italicum*, *Psoralea bituminosa*, *Smyrnum olus-atrum*, *Ruta bracteosa*, *Ceterach officinarum*, *Rubia peregrina*, *Arisarum vulgare*, *Cineraria maritima*, *Limodorum abortivum*, *Rhamnus alaternus*, *Cistus albidus*, *Cistus monspeliensis*, *Pinus halepensis*, *Myrtus communis* en *Galactites tomentosa*.

Lichtelijk aangebakken (zon en zeewater!) voerén we weer terug naar Cannes, waar bleek, dat gewacht moest worden op twee treuzelaars, die de boot gemist hadden.

Zondag ging het per trein naar Le Trayas, een klein dorpje langs de kust aan de voet van het Esterel-gebergte. Al meteen bij het verlaten van het

Links: verwaalde Aleppo-dennen op Ste Marguéritte, foto J. J. Bolland; rechts: *Umbilicus sempervivum*, foto Kees Hana.

station konden we maar niet genoeg krijgen van het uitzicht op de zee, waarin rode porfierrotsen met kapen en kaapjes uitliepen, terwijl de rode rotsen weer gedeeltelijk met een dichte vegetatie bedekt waren, en de inhammen van de zee geel zagen van het dennenstuifmeel. Metershoge vijgcactussen (*Opuntia ficus indica*), bloeiende mimosa (d.i. een andere soort dan de 's winters bij ons veel aangeboden *Acacia dealbata*, Red.), Judasbomen (*Cercis siliquastrum*), schitterende insecten en zingende vogels waren er in overvloed. Een indrukwekkend mooie plaats.

Een gedeelte van ons bleef hier beneden bij de kust, de anderen trokken omhoog naar Cap Roux langs een weg vol verrassingen, beneden met bloeiende orchideeën en andere aantrekkelijkheden, en hogerop bloeiende boomhei (*Erica arborea*) en kurkeiken (*Quercus suber*). De bebossing was echter verre van dicht, daar bosbranden in de loop der eeuwen heel wat schade aan dit gebied berokkend hebben.

Op de top werden we niet alleen verrast door het uitzicht, maar tevens door een complete natuurlijke rotstuin met een schitterend rijkbloeiende wolfsmelk, geurende pollen lavendel (*Lavandula stoechas*) en verschillende soorten *Sedum*, waarboven enkele bekende vlinders zweefden. Van de planten noteerden we hier o.a. *Serapias longipetala*, *Calycotome spinosa*, *Lavandula stoechas*, *Cistus salviaefolius*, *Phalangium liliastrum*, *Helian-Lavandula stoechas*, *Cistus salviaefolius*, *Phalangium liliago*, *Helianthemum guttatum*, *Asphodelus fistulosus*, *Vincetoxicum officinale*, *Urospermum dalechampii*, *Kentranthus ruber*, *Helichrysum stoechas*, *Viburnum tinus*, *Erica arborea*, *Arbutus unedo*, *Pistacia lentiscus*, *Smilax aspera*, *Polygala nicaeensis*, *Silene fuscata* *Ulex parviflorus*, *Euphorbia dendroides*, *Orchis*

provincialis, Anthyllis barba-Jovis, Teucrium fruticans, Crithmum maritimum en Saxifraga granulata.

Maandagmorgen treinden we per Micheline naar Monaco, waar we met een overdaad van vlaggen werden ontvangen. Deze waren echter minder als welkom voor de NNV bestemd dan wel als groet aan prins Rainier III, die de volgende morgen gekroond zou worden.

Het gehele gezelschap trok naar boven langs een straat, die ons een schitterend uitzicht gaf op Monte Carlo en de baai van Monaco, waar juist een Franse, een Engelse en een Amerikaanse torpedojager op bezoek waren ter gelegenheid van de kroningsfeesten. Na het paleis en het paleisplein met zijn onberispelijke agentjes bezichtigd te hebben trokken we naar het Musée Océanographique. Dit grote en grootse gebouw herbergt vele zaken, welke in verband staan tot het diepzee-onderzoek (een speciale liefhebberij van een vroegere vorst van Monaco) en het poolonderzoek. Onder het museum bevindt zich het beroemde aquarium, waar schitterende vissen en andere dieren uit de Middellandse Zee te bewonderen zijn (maar in sommige opzichten vind ik het Amsterdamse aquarium net zo mooi). Het water wordt hier direct opgepompt uit de aangrenzende zee.

De Dinsdag bracht ons de voor allen onvergetelijke tocht langs de Gorge du Verdon naar Moustier Ste Marie, en vandaar over Castellar en Grasse weer terug naar Juan les Pins. De sombere en woeste schoonheid van deze omgeving, gevoegd bij de trieste verlatenheid in de hogere gedeelten, waar vele vervallen en verlaten boerderijen stonden, maakte een diepe indruk op alle deelnemers. In de Gorge du Verdon vonden we o.a. Quercus pubescens, Saxifraga granulata, Helleborus foetidus en Crocus versicolor.

Woensdag busten we naar Italië om eerst de meer dan prachtige tuin gesticht

Narcissus poeticus, hoog in de Alpen, foto C. Stipkes

Kurkeiken in het Esterel-gebergte

foto: C. Stjkes

door wijlen Sir Thomas Hanbury bij La Mortola te bezoeken, waar $\pm$ 5000 verschillende soorten planten in hun subtropische pracht aanwezig zijn. De heer Van Dijk uit Overveen, die daar juist bij onze aankomst aanwezig was, gaf ons een toelichting bij al het schoons, dat hier te zien was (en dat was niet weinig!). Hiervoor bij deze onze oprechte dank! Planten welke hier zeer de aandacht trokken, waren bijvoorbeeld *Bignonia venusta*, *Echium fastuosum*, Anemoonroos, *Rosa banksiae*, *Cycas revoluta*, *Cantua buxifolia*, verschillende soorten *Aloe*, *Doryanthus palmeri*, *Jasminum polyanthum*, *Canarina campanula*, *Brugmansia chlorantha*, *Caesalpinia sepiaria*, pompelmoes met daaronder *Bellevalia trifoliata*, *Sparaxis tricolor*.

De kust bij Ventimiglia, naar het Westen gezien. Foto C. Sipkes

Blz. 130 links onder: *Arisarum vulgare*, rechts onder *Serapias cordigera*, foto's Kees Hana

De tijd, welke wij aan de tuin bij La Mortola konden besteden, was eigenlijk te kort, daar ook Ventimiglia nog bezocht moest worden. De goede wandelaars maakten hier een prachtige wandeling door de heuvels in de omgeving en de anderen bezochten het oude stadje, dat zeer interessant was door de voor ons wel zeer vreemde bouwwijze. In de heuvels bij Ventimiglia werden gevonden *Moricandia arvensis*, *Salvia verbenaca*, *Arum italicum*, *Centranthus ruber*, *japonica*, *Barlia longibracteata*, *Gladiolus spec.*, *Thymus vulgaris* en *Rosmarinus officinalis*.

Donderdag reden we per bus naar Grasse, terwijl onderweg Le Gourdon bezocht werd, een uitnemend voorbeeld van een „village perché”. Volop genoten we van de tocht door de Gorge du Loup. Daarna werd de parfuumindustrie in Grasse bezocht, waar ieder zich een specifieke geur aanmat. De explicatie werd er gegeven door een even charmante als zakelijke Française. Het geheel was een soort druk-op-de-knop systeem; en de laatste knop drukte de kassier in!

De Vrijdagmorgen vond ons per bus op weg naar Grenoble onder zeer slechte weersomstandigheden, nl. kou, sneeuw en regen. Maar in Grenoble vonden we in Hotel l'Angleterre een prettig en verzorgd onderdak. Zaterdag werd Grenoble doorkruist en we maakten een tochtje per téléférique (kabelbaan) naar de Bastille, terwijl een deel van het gezelschap een even mooie als inspannende wandeling maakte naar het dal van de Fuhron met zijn vele watervalletjes. 's Avonds vertrokken we na een gezellig samenzijn in de Brasserie de la Paix per nachttrein naar Parijs. Na het petit déjeuner aldaar aan het Gare de Lyon volgde een boeiende tocht door Parijs per speciale bus, waarbij de vlotte en zeer snedige chauffeur uitstekende explicatie gaf. In sightseeing-tempo werden diverse merkwaardigheden bezichtigd. Na een goed verzorgd diner in „La Bière” (Rue d'Amsterdam; zeer aanbevolen) reden we per stadsbus naar het Gare du Nord, waar de trein ons wachtte. Wij waren allen zéér vermoeid, zéér tevreden en zéér dankbaar. Dankbaar in het bijzonder voor de voorbeeldige leiding van de heren Dr C. van Rijsinge en C. Sipkes, die zich zeer veel moeite en inspan-

ning getroostten om deze tocht volkomen te doen slagen en voor alle deelnemers onvergetelijk te maken. Een speciaal woord van dank aan mevrouw van Rijsinge, die haar echtgenoot zo uitnemend assisteerde bij de voorbereidingen en aan het hoofdbestuur der NNV, hetwelk door deze excursie de liefde voor en de kennis van de natuur bij alle deelnemers niet weinig vergrootte. Dit smaakt naar meer!

J. J. Bolland.

De excursie in oud-Ventimiglia, foto J. J. Bolland

Uit de oude doos

Zoetheit der bespiegelingen over het landleven

door J. F. Martinet in de Katechismus der Natuur, Anno 1785

V. Gij schijnt het Land zeer te beminnen.

A. Als wij daar de blijde open' Natuur zien; als wij daar een zuivere Lucht, met balzemen bezwangerd, inademen; als wij met een zwaklijk lichaam naar buiten gaan, en daar onze krachten voelen wederkeeren; als wij op 't Land minder aan weekheid en onmaatigheid, minder aan de eigenzinnige mode, en dwaze navolging, minder aan smullende of niets beduidende Gezelschappen; als wij daar minder aan ijdelheden, minder aan 't gedruis der Straaten, en aan het geraas der Handwerken onderhevig zijn; als wij daar minder bloot staan voor Lieden, die stout genoeg zijn om zich meester te maaken van onzen kostelijken tijd, welken wij zorgvuldig voor ons zelve begeeren te bewaaren; als in het stadsgewoel de eene verwarring op de andere volgt, en onze Geest naauwliks uit zulk een gedruis tot zich zelve kan komen; zeg mij, zonder dat ik alle andere vermaaken van het Land optelle, is het dan zo verkiesbaar, in Steden te wonen, en het Landleeven klein te achten.